

מסורת הש"ס

(א) נ"ע מוס' יצמות קט: ד"ה רעה וכו', (ב) [נדרסת לג. וס'ק], (ג) נ"ע מוס' משהדרין וכו', (ד) מוס' קדושין פ: ד"ה אלו תוסי' קדושין פ: ד"ה אלו, (ה) זה ש"ך לניני מוכריה, (ו) [סוטה מו. משהדרין קו: כמדות מן. תענית כד. נדרים ס:].

גליון הש"ס

נמרא הלל גייריה. ע"י יצמות דף קד ע"ב מוס' ד"ה לא צימי ודף קט ע"ב מוס' ד"ה רעה:

לעזי רש"י

בילוגיה [בישלוניק"ש]. מאור, אינו מנוגל יפה.

רבינו חננאל

שהמרו. נתעברו כמו שממרין את היונים דסנהדרין (דף כה:): **מי כאן הלל.** כלום כאן הלל ולשון גנאי לנשיא ישראל: **מפני מה ראשן של צבליים סגלגלו.** צילוגיה צלע"ז שאינו עגול. לישנא אחרינא ראשן של צבליים סגלגל עגול: **סרוטוט.** רכות: **שדרים בין החולות.** והרות נוסבת ונכנס בתוך עיניהם. ובמקום אחר: מפרש תרופות לשון עגולות בית מושב שלהן ואף כאן אני אומר כן ומפני שדרים בין החולות שניה אותם המקום שלא יהא סדק של עיניהם ארוך כשלנו ויכנס בו החול. וכן רגליהם של אפרקיים רחבות שלא יטעו צלע"ז המים ורבותינו מפרשים שדרים בין צלעי המים והולכין יחפין ומתפשטין רגליהן לפי שהמנעל דוחק הרגל ומעמידו על פסוק שלו: **כדי הוא הלל.** ראוי לכך: **הולאו צנויפס.** דמניא הבא לקבל דברי חכמות חוץ מדבר אחד וכן גר הבא להמגיר וקבל עליו דברי תורה חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו במסכת בכורות (דף כ:): **גייריה.** וסמך על חכמתו שסופו שירגלנו לקבל עליו דלא דמיא הא לחון מדבר אחד שלא היה כופר בתורה שבעל פה אלא שלא היה מחמין שהיא מפי הגבורה והלל הוציט שחמר שילמדנו יסמוך עליו: **אפיך ליה.** כגון תשר"ק: **לאו עלי קא סמכ.** מנין אתה יודע שזו אלה וזו בית אלה שלמדתיך וסמכת עלי. דעל פה נמי סמוך על דברי: **אחם כננין.** מקל שהוא אמת ארוך ומודלים בו ארוך הצנין שהיו קולצין עם האומות כן וכן אמות צנן וכן דמים: **דעלך סני להצנך לא תעציד.** ריעך ורע אצנך אל תעצוב (משלי כ) זה הקציה אל תעצוב על דבריו שהרי עליך שנאף שיעצוב חצירך על דברך. ל"א חצירך ממם כגון גולה גנזה נילוף ורוב המלות: **אידיך.** שאר דברי תורה: **פירושא.** דהא מילתא הוא לדעת אחז דבר שנאף זיל גמור ותדע: **סופר.** מלמד תינוקות: **טכסיסי.** תיקוני זרכי המלך לפי הכבוד: **שנאסן.** הגרים הללו: **סדר ורעים.** שעל אמונת האדם סומכין להפריש מעשרותיו כראוי: **חוסן.** לשון יורשין ועל ידי אשה נולדו יורשין: **סדר נויקין.** מושעין מזהיר לפרוש מהזק ומתחייב ממון: **דעס.** עדיף מחכמה: **היא אולרי.** הוא עיקר החשוב צעניו לאזור ולעשות סגולה לזכרון: **קבעס עסיס.** לפי שאדם צריך להתעסק צדק ארץ שאס אין דך ארץ אין תורה הולך לקבוע עתים לתורה דבר קצוב שלא ימשך כל היום לדך ארץ: **צפירס ורביס.** היינו חוסן: **לפיס לישועה.** לדברי הנציאים: **הכנס דבר מסוך דבר.** היינו דעת: **קז חומטון.** ארץ מלחה ומשמרת את הפירות מהחלע: **ואינו חושש.** למוכרה דמני חמין ללאו אונאה היא שהרי שמירתן כזך: יראת

במה מדליקין פרק שני שבת

לא.

ק"ב א טור וש"ע א"ח סי' קנ"ו:
ק"ב ב מ"י פ"א מהל' מ"מ הלכה ט טור וש"ע א"ח סימן קנ"ט סעיף א:

תורה אור השלם

1 ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפוד ומעיל וכתנת חשבין מענפת ואבנט וצטו בגדי קדש לאהרן ואהרן ילבנו לבבנו: שמות כח ד
2 ובנעט המעטן יורידו אתו הלויים וכתנת המעטן יקימו אתו הלויים והקריב יקחו: במדבר א נא 3 ואמרת אל פרעה כה אמר יי בני בברי ישראל: שמות ד כב 4 וקחה אמונת עתיד חסן ישועת חכמת ודעת יראת יי והיא אורחה: שמות ד כב

מוסף תוספות

א. [ד] ר"ת וכו' (ו) הגיה בספר הישר גבי עובדא דשנים שהמרו זה את זה [הכא], שהקנו זה לזה, דאי לא הקנו, ליהירי בהו וכו' [כיון] שאין לו שום תביעה. מוס' צ"מ ע"ד ד"ס סה. ב. עובדין האדמה, (ו) לא ידעין אם יצילחו (ו) אם לאו, [אלא]. טיטה להר"ן. ג. שיצמית זרעו. מוס' סה"ש.

שהמרו זה את זה. **דיני** אסמכתא מפורש במקום אחר (בבא מציעא דף ע"ד. וס'ק): **אמונת זה סדר זרעים.** מפרש צירושלמי¹ שמאמין צמי העולמים² חורע: וסותר

מפני מה ראשיתן של בבליים סגלגלו א"ל בני שאלה גדולה שאלת מפני שאין להם חיות פקחות הלך והמתין שעה אחת חזר ואמר מי כאן הלל מי כאן הלל נתעטף ויצא לקראתו אמר לו בני מה אתה מבקש א"ל שאלה יש לי לשאול א"ל שאל בני שאל מפני מה עניניהן של תרמודין הלך והמתין שעה אחת חזר ואמר מי כאן הלל מי כאן הלל נתעטף ויצא לקראתו אמר לו בני מה אתה מבקש א"ל שאלה יש לי לשאול א"ל שאל בני שאל מפני מה רגליהם של אפרקיים רחבות א"ל בני שאלה גדולה שאלת מפני שדרין בין בצעי המים אמר לו שאלות הרבה יש לי לשאול ומתירא אני שמא תבעום נתעטף וישב לפניו א"ל כל שאלות שיש לך לשאול שאל א"ל אתה הוא הלל שקורין אותך נשיא ישראל א"ל הן א"ל אם אתה הוא לא ידבו כמותך בישראל א"ל בני מפני מה א"ל מפני שאבדתי על ידך ד' מאות זוז א"ל הוי זהיר ברוחך כדי הוא הלל שתאבד על ידך ד' מאות זוז וד' מאות זוז והלל לא יקפיד: ת"ר מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי אמר לו כמה תורות יש לכם אמר לו שתים תורה שבכתב ותורה שבעל פה א"ל שבכתב אני מאמינך ושבעל פה איני מאמינך גיירי ע"מ שתלמדני תורה שבכתב גער בו והוציאו בנויפה בא לפני הלל גייריה יומא קמא א"ל א"ב ג"ד למחר אפיך ליה א"ל והא אתמול לא אמרת לי הכי א"ל לאו עלי ידי קא סמכת דעל פה נמי סמוך עלי: שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי א"ל גיירי ע"מ שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת דחפו באמת הבנין שבירדו בא לפני הלל גייריה אמר לו דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה ואידך פירושה הוא זיל גמור: שוב מעשה בנכרי אחד שהיה עובר אחורי בית המדרש ושמע קול סופר שהיה אומר ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפוד אמר הללו למי אמרו לו לכהן גדול אמר אותו נכרי בעצמו אלך ואתגייר בשביל שיישמוני כהן גדול בא לפני שמאי אמר ליה גיירי על מנת שתשימי כהן גדול דחפו באמת הבנין שבירדו בא לפני הלל גייריה א"ל כלום מעמידין מלך אלא מי שיודע טכסיסי מלכות לך למוד טכסיסי מלכות הלך וקרא כיון שהגיע² והורז הקרב יומת אמר ליה מקרא זה על מי נאמר א"ל אפי' על דוד מלך ישראל נשא אותו גר קל וחומר בעצמו ומה ישראל שנקראו בנים למקום ומתוך אהבה שאהבם קרא להם³ בני בבורי ישראל כתיב עליהם והורז הקרב יומת גר הקל שבא במקלו ובתרמילו על אחת כמה וכמה בא לפני שמאי א"ל כלום ראוי אני להיות כהן גדול והלא כתיב בתורה והורז הקרב יומת בא לפני הלל א"ל ענוותין הלל⁴ יגורו לך ברכות על ראשך שהקרבנות תחת כנפי השכינה לימים נגדווגו שלשתן למקום אחד אמרו קפדנותו של שמאי בקשה למורדנו מן העולם ענוותנותו של הלל קרבנו תחת כנפי השכינה: אמר ר"ל מאי

דכתיב⁴ והיה אמונת עתיד חוסן ישועות חכמת ודעת וגו' אמונת זה סדר זרעים עתיד זה סדר מועד חוסן זה סדר נשים ישועות זה סדר נויקין חכמת זה סדר קדשים ודעת זה סדר טהרות ואפ"ה⁴ יראת ה' היא אוצרו אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו⁵ אנשאת⁶ ונתת באמונה⁷ קבעת עתים לתורה עסקת בפו"ר צפית לישועה פלפלת בחכמה הבנת דבר מתוך דבר ואפ"ה⁸ אי יראת ה' היא אוצרו אין אי לא לא משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור חייטין לעלייה הלך והעלה לו א"ל עירבת לי בהן קב חומטון א"ל לאו א"ל מומב אם לא העליתה: תנא דבי ר"י⁹ מערב אדם קב חומטון בכור של תבואה ואינו חושש: אמר רבה בר רב הונא כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת